

ROSTÁS SZABOLCS

» VEZÉRCIKK

Lapzárta

Közel három évtizeddel ezelőtt, pályakezdő újságírókként folyton lestük a nagy öregek szavait, akiktől igyekeztünk megtanulni a lehető legtöbbet, ami elsajátítható ennek a szakmának a művelése során. A magyar irodalomba – és sajtótörténetbe – még Ady révén bevonult nagyváradi Kanonok soron működő szerkesztőségben Mihálka Zoltán amolyan biztos pont volt, akire egyformán számítani lehetett, ha történelmi támpontokra, stilisztikai útmutatásokra, frappáns címre vagy csak úgy, jó tanácsra volt szükségünk. A penzum teljesítésének, az anyagleadás szorításának lázában égő, a lapzárta közeledésétől valóságos hidegrázást kapó fiatal munkatársakat számtalan sajtóterméket megjárt, tapasztalt szerkesztőségi főtítkárként Zoli bácsi gyakran a következő bölcsességgel nyugtatgatta: „fiúk, a napilapnak van egy tulajdonsága: mindig megjelenik”. Persze a romániai magyar sajtóban több évtizeden keresztül a magyar kultúra amolyan szürke eminenciásaként tevékenykedő Zoli bácsi óriási tapasztalata ellenére sem láthatta előre (és sajnos nem is élhette meg), mivé lesz pár évtized elteltével a média. Miként változnak meg az olvasási szokások, hogyan veszít teret folyamatosan a nyomtatott sajtó az audiovizuális médiával, az internettel, majd pedig a közösségi oldalakkal szemben. És néhány hónappal ezelőtt még magunk sem sejtettük, hogy az évtizedes lépték is lezárul, a nyomtatott Krónika 1999. október 30-án, szombaton indult története 2022. december 30-án, pénteken véget ér. Nem gondoltuk, hiszen lapunk mindenkor munkatársai küldetesként fogták fel a huszonhárom évvel ezelőtt zöldmezős beruházásként újtárra indított országos napilap előállítását. És ha nem is reménykedtünk abban, hogy a print az idők végezetéig élni fog, arra egyikünk sem számított, hogy a Krónika nem éri meg a 25. évfolyamát.

Friss hír, hogy másfél évszázad után kivezeti szolgáltatásai közül a táviratot a német posta (Deutsche Post), az utolsó lehetséges kézbesítési dátum szilveszter. A rövid szöveges üzenet, amelyet a postavállalat meghatározott időn belül kézbesít, a szolgáltatás iránti igény csökkenése miatt szűnik meg. Vitathatatlan, hogy a Krónika nyomtatott változatának megszűnésében is közrejátszottak hasonló okok, ám ezek sokkal összetettebbek. Tény, hogy a példányszámunkat nem sikerült emelni az elmúlt években, ám ha összehasonlítjuk magyarországi vagy bukaresti központi lapok példányszámával – és persze az anyaországi, a romániai, illetve az erdélyi magyar potenciális olvasótáborral –, akkor egyáltalán nem elenyésző ez a szám. A nyomtatott média előállításának és az olvasóhoz történő eljuttatásának egyik alapfeltétele ugyanakkor a terjesztés, amelyhez sajnos – ezt mindenképp ki kell mondani – nem adták a feltételek jelenleg Romániában. Az állami postavállalat szolgáltatásai egyszerűen csapnivalóak, rengeteg panasz érkezett az elmúlt években olvasóinktól, hogy hetente kétszer, sőt mindössze egyszer kézbesítik a Krónikát, ami napilap esetében tarthatatlan állapot. Megoldást jelenthetne az önálló terjesztési hálózat fenntartása, ez azonban akkora költségekkel jár – különösen a román kormány idején –, amikor is a rész munkaidős szerződések után is a minimálbér szintjén kell adót fizetni az alkalmazottak után –, amelyeket kevés kiadó képes felvállalni. Mindezt tetézi, hogy az energiacrisis, valamint az ukrain háború kirobbanása óta hatványozottan megemelkedtek a nyomdaköltségek, éppen ezért nagyon meg kellett volna emelni a lap szabadadadási, valamint előfizetési árát, hogy ne legyen veszteséges a lapkiadás. Mindebből kiderül, amit sokan nem akarnak bevallani manapság: nyomtatott lapot külső támogatás nélkül lehetetlen, de legalábbis nagyon nehéz fenntartani a piacon. A Krónika is annak köszönhetően maradt fenn az elmúlt években, hogy anyaországi támogatásban részesült, e nélkül már korábban bekövetkezett volna a mostani búcsú. A magyarországi támogatások elapadásának oka pedig – ha hivatalos tájékoztatás híján találgatni lehet – a közismert gazdasági állapotokban keresendő, amelyek miatt egyébként megannyi erdélyi magyar civil szervezet, intézmény is nehéz helyzetbe került ugyanebben az időszakban.

A nyomtatott Krónika utolsó lapszámát tartja kezében a tisztelt Olvasó! Elsősorban neki kell megköszönnünk a laphűséget, a kitartást, elvégre nélküle, nélkülük nagyon régen nem ment volna. Megható, szívszorító volt sokak felajánlása az elmúlt hetek során, miszerint bizonyos összeget hajlandóak áldozni havonta a lap megmentése érdekében. Még ha még oly megtisztelő is ez a ragaszkodás,

sajnos már nem képes megmenteni a lapot. Köszönet és hála illeti a Krónika egykori főszerkesztőit, akik arcukat, stílusát, státust adták a lapnak, és ugyanúgy köszönjük minden egykori krónikás munkáját. Valamennyien hozzájárultak a lap színvonalához, szakmai előmeneteléhez, tekintélyéhez. Ugyanakkor megkülönböztetett tisztelettel tartozunk azoknak a kollégáknak, akik januárban már nem a kizárólag a világhálóra felköltöző Krónikánál folytatják. Rendkívül szomorú, hogy tőlük is meg kell válnunk.

A Krónika azonban így is a miénk marad. A lap kitörölhetetlen helyet foglal el a(z erdélyi) magyar sajtótörténelemben, az elmúlt huszonhárom év teljesítményére, lenyomatára – beleértve a hibákat is, amelyeket maradéktalanul felvállalunk, hiszen azok is mi voltunk – valamennyien büszkék vagyunk. Most, az utolsó lapszám összeállítása közben ugyanúgy sír a lelkünk, mint az orvosnak, aki utoljára műt, az asztalosnak, aki az utolsó bútort faragja, vagy a péknek, aki nem süthet többé kenyeret. Munkatársaink reflexiói, érzései, érzelmei kivétel nélkül visszaköszönek az utolsó lapszámunkban csokorba gyűjtött búcsúírásokból. Januártól megfogyatkozott létszámú szerkesztőség folytatja a Krónika online kiadásának írását-szerkesztését, a kezdetekkor megfogalmazott céljainkból azonban továbbra sem engedünk: a szakma alapvető szabályait betartva ápolni a Krónika szellemiségét, a tájékoztatáson, hírközlésen, az információk özönében való eligazodás segítésén túlmenően hozzájárulva az erdélyi magyar identitás ápolásához.

Viszontlátásra, nyomtatott Krónika! 2023-tól találkozunk a Krónikaonline.ro honlapon!

FOTÓ: JAKAB MÓNIKÁ/ARCHÍV

Nyomtatott valóság. A lap kitörölhetetlen helyet foglal el a(z erdélyi) magyar sajtótörténelemben

BALOGH LEVENTE

» JEGYZET

Krónika. Műhely. Klub. Család

Amikor 23 évvel ezelőtt, 1999 őszén az akkor még a Fellegváron álló kolozsvári szerkesztőségben még csak „szimuláltuk” a Krónika számainak napi elkészítését, majd ezt követően élesben a legelső számokon dolgoztunk, sokunkban felvetődött a kérdés: vajon meddig maradhat meg az erdélyi és partiumi olvasási szokásokat, az itteni emberek vásárlóerejét ismerve egy zöldmezős beruházásként induló, az akkori szakmai, technikai és dizájnkövetelmények szerint is professzionális napilap?

Nos az idő megadta a választ: jó 23 év adatott meg a Krónikának hagyományos, nyomtatott napilapként. Ami miatt az ember egyik szeme sír, a másik pedig ha nem is nevet, de mosolyog, hiszen a print változat megjelenésének felfüggesztése nem jelenti azt, hogy maga a Krónika is megszűnik, elvégre az eddig is létező Krónika online portálon továbbra is folytatjuk, amit jó két évtizede elkezdtünk: az olvasók tárgyilagos, a lehető legnagyobb szakmaiságra törekvő tájékoztatását. Hogy miért nem tud jelen körülmények között megmaradni a nyomtatott lap, azt talán a világpolitikai történések és a belőlük közvetlenül fakadó gazdasági válsághelyzet ismeretében nem kell hosszasan ecsetelni. De persze nem csupán a gazdasági

problémák nehezítik meg a nyomtatott lapok életét: az elmúlt két évtizedekben az online sajtó elkészítő mértékben felfutott, márpedig a híreket gyakorlatilag ingyen kínáló híroldalakkal nehezen tud versenyezni egy olyan országos kiadvány, amelynek a nyomdaköltségek mellett még azt is meg kell oldania, hogy a kész termék eljusson az olvasóhoz. Főleg a csapnivaló romániai terjesztési viszonyok közepette.

Az mindenképpen kijelenthető: a Krónika az elmúlt 23 évben nehezen megkerülhető eleme volt az erdélyi és a Kárpát-medencei sajtóprérinek, és szándékaink szerint a továbbiakban is az marad. A szerkesztőség nem csupán szürke munkaközösség volt, hanem egyszerre műhely, klub és – nem túlzás kijelenteni – család.

Műhely, hiszen alig akad az erdélyi és partiumi sajtóban olyan szerkesztőség, ahol ne dolgozna olyan, aki megfordult a Krónikánál, sőt itt sajátította el a szakma alapjait.

Klub, hiszen gyakran fordult elő, hogy lapzárta után vagy hétvégén – még munkaszüneti napon is – a kollégákkal valamelyik vendéglátóhely helyett a szerkesztőségben ültünk össze – akár online számítógépes játékot játszani, akár filmet nézni, akár csak beszélgetni. Természetesen – ki-ki habitusa szerint – egy két üveg alkoholos vagy alkoholmentes itallal felfegyverkezve.

És család is, hiszen a napilapos tempóból adódóan a szerkesztőség tagjai szinte már többet látták egymást, mint a családtagjaikat, gyakran ruccantak ki közösen szabadidőt eltölteni. Ezen alkalmakkor pedig nemegyszer tör-

téntek olyan események, amelyek még évtizedek múltán újra mesélve sem unalmasak, hiszen a krónikás „legendariumot” erősítik, és hallatukkor egyszerre tör ki harsány röhögésben az, aki átélte őket, és az is, aki már csak hallomás után tudja betéve a sztorit.

És persze nem egy itt megkötött ismeretségből lett komoly kapcsolat, majd házasság. (E kategóriánál jelen sorok szerzője is felteszi a kezét érintettként). Mint ahogy olyan egykori kolléga is van, akit ma már közösen gyászolunk.

Egy Krónika-kaliberű laphoz persze nem egyformán viszonyulnak az emberek. A rendszeres olvasók, hűséges követők mellett olyanok is akadnak, akik más hangvételt, más politikai alapállást, másfajta stílust várnának el, ezért nem kedvelik. Természetesen nem elégíthetjük ki mindenki igényeit, elvégre az erdélyi magyar társadalom akkor is plurális, ha amúgy zömében a Krónikához hasonlóan konzervatív, illetve konzervatív liberális.

Ezért aztán biztosíthatunk mindenkit, hogy továbbra is egy dolgot tartunk vezérelvnek: az olvasók legpontosabb, legátfogóbb tájékoztatását. A hisztérikus, ideológiai alapú vagdalkozást és az öncélú botránykeltést pedig ahogy eddig, úgy ezután sem tekintjük legitim sajtóműfajnak.

Most a búcsú következne, de valahogy nem megy. Hiszen azokkal, akik eddig is zömmel a Krónika honlapjáról tájékozódtak, továbbra is rendszeresen „találkozunk” majd. Akik pedig inkább a nyomtatott Krónikát szeretik, azoktól – javíthatatlan naivsággal és a jobb időkre vetett töretlen reménnyel – úgy köszönök el: viszontlátásra!